

RUDOLSTADT 2016 Podtitulek sem doplnit

Pro tuzemské festivalové organizátory je Rudolstadt už přes dvacet let inspirací, pro první generaci českých návštěvníků byl tou nejlepší hudební průpravou. Nedávno objevili Rudolstadt i jejich potomci, kteří tam jezdí jako pouliční hudebníci.

Festival v dnešní podobě vznikl po znovusjednocení Německa a jeho expanzi urychlil nejen tehdejší zájem o world music, ale i surfová vlna konce studené války. Z Prahy dojedete do Rudolstadtu za čtyři hodiny a pro české fanoušky byla tato přehlídka příležitostí k zásadním objevům. Poprvé jste tu mohli vidět Caesarii Evoru, Taraf de Haidouks či severské skupiny včetně Värttinä, poprvé tu byl ke slyšení hrdelní zpěv ze Sibíře i joik z Laponska. V 90. letech nabídka festivalu strmě vzrůstala a jeho rozpočet tehdy odpovídal

mnohem slavnějšímu Womadu, od něž se ale lišil programovou strukturou. Zatímco pro Womad byla prioritou slavná jména, Rudolstadt vedl počtem pódíí i stylovou šíří. Koncertovala zde řada významných kapel z Česka i Slovenska (Vlasta Redl s Hradišťanem, Jablkoň, Zuzana Homolová a později i Ridina Ahmedová). Napsat ucelenou recenzi bylo tehdy nemožné, ke zhlédnutí všech zásadních koncertů jste potřebovali aspoň tříčlenný tým. Dnešní divák to má snadnější, všechny ty neznámé veličiny minulosti jsou přece zmapovány. Z programové tabul-

ky vás ale stále jímá závrat, sloupců i čtverečků od prvních let festivalu vydatně přibývalo.

INDICKÁ KLASIKA OČIMA NOVÉ GENERACE

Ty nejatraktivnější koncerty jsou dnes dostupné i v mezinárodních médiích – na webu televize Arte jste například mohli sledovat osm účinkujících, včetně Glenu Hansarda a Anoushky Shankar. Její koncert patřil v vrcholům programu a zároveň posloužil jako detailní ilustrace generačního posunu v indické klasické

hudbě, která prošla od koncertů Raviho Shankara ve Woodstocku či Monterey dramatickou proměnou. Tempo se zrychlilo, dynamika vyostřila, mezi tradiční nástroje se hladce integrovaly importy z ciziny jako harmonium či slide kytara. Anoushka Shankar tuto expanzi rozšířila o fúze s dalšími styly včetně flamenca a v Rudolstadtu představila odvážnou kombinaci nástrojů. Naproti hráči na tabla seděl spoluautor skladby posledního alba Manu Delago vybavený bicí soupravou, v níž nechyběl plechový buben hang. S klouzavými tóny sitáru výrazně kontrastoval pro-

nikavý zvuk píšťaly shehna. Výběrem skladeb jako by se Anoushka snažila oslovit nejrozmanitější vrstvy publika: pokud se tedy znalci v první polovině nudili, brzy jim to vynahrádila gradující improvizací. V jejím úvodu jasně identifikovali bengálskou lidovou melodii, kterou její otec roku 1971 zahájil benefiční Koncert pro Bangladéš, na němž účinkovali i členové The Beatles.

Protikladem velkých pódíí v parku či na hradě Heidecksburg jsou kryté scény v divadle a místním kostele, kde vystoupila jedna z nejosobitějších zpěvaček severských balad, šestapadesátiletá Lena Willemark, známá z unikátních alb společnosti ECM. Zpěv střídá s housle-

na útěku z jugoslávské války, navíc jsou tam dobré hudební školy ve Vídni i v Grazu. Uprchlická vlna změnila hudební tvář celé země. Skupina propojuje hráčskou virtuozitu s pankáčskou vzpurností a je pozoruhodná i tím, že ji tvoří čtyři ženy z východní Evropy, včetně Bulharska a Bosny. Jelena se netají obdivem k Ivě Bittové, do Vídně ji ale nevyhnala válka, přijela na pozvání hudební školy.

Za mnohem dramatictějších podmínek emigroval kapelník slovenské romské skupiny Kesaj Tchave. „Všichni v rodině jsme ruského původu, můj pradědeček utíkal z Ruska do Československa v době bolševické revoluce a moji rodiče prchali roku 1968 před ruskými tanky do Francie.

PRADĚDEČEK UTÍKAL Z RUSKA V DOBĚ BOLŠEVICKÉ REVOLUCE A MOJI RODIČE PRCHALI ROKU 1968 PŘED RUSKÝMI TANKY Z BRATISLAVY DO FRANCIE.

mi, v doprovodu hraje violoncello, akordeon či bandoneon. Dramatické písně, původně zpívané bez doprovodu, představují ten nejnáročnější test pěveckých schopností: „Když mi bylo deset let, pomáhala jsem na venkově s krávmi a jako zpěvačku mě tedy ovlivnil halekačky. Můžete zpívat tiše, ale taky hlasitě, že vás je slyšet na druhé straně údolí. Tahle dynamika mě zformovala jako zpěvačku.“

K dalším vrcholům patřily pralesní nástroje i zpěv středofrických pygmejů Ndima, anglická folkařka Emily Portman, kolumbijský virtuos na harfu a spoluhráč Marty Töpferové Edmar Castañeda, zajímavé bylo i propojení hudební a divadelně-vizuální roviny u finské dvojice Puhti či ukrajinských Dakh Daughters.

HUDEBNÍ ŠKOLA ZVANÁ EXIL

Festivalové dny přinášejí nejen hudební zážitky ale i setkání a příběhy. Violistka Jelena Popržan předloni vystupovala v dvojici Catch-Pop String-Strong, letos v sestavě Madame Baheux. Původem je ze Srbska, žije ve Vídni, kde dvakrát vyhrála v místních cenách Word Music. „Rakousko bylo prvním bezpečným místem

Tam žije silná exilová komunita, našli jsme tam soustu přátel. V Paříži jsem objevil balalajku i romskou hudbu.“ Po návratu založil v romských osadách u Kežmaroku ansámbl: „Většina Romů bohužel žije s pocitem, že jsou na dně společnosti, a my se jim snažíme vrátit pocit sebevědomí.“ Energii nabitá podivná se 45 lidmi na pódiu je díky absenci falešného patosu přesným opakem folkloristické choreografie, vše probíhá v závratném tempu na hraně fyzických možností.

Když přejdete z hlavního náměstí do pěší zóny, za uší vás chytí další vzpomínka na éru Československa. Stačí pár kroků a povědomé melodie identifikujete jako repertoár Zuzany Navarové. Na nároží hraje a především zpívá čistě ženská skupina, diváci se v pauzách zmateně dotazují, v jakémže jazyce jsou písně, a když dívky zaslechnou otázku ve své mateřštině, skoro se leknou: „Do Rudolstadtu jezdíme nejen za hudbou, ale i kvůli krásné atmosféře.“ A zkusely jste něco podobného u nás doma? „Spíš jako nouzové řešení. Pohledy kolemjdoucích nebyly úplně přívětivé, jako by nám chtěli dát najevo, že u nás se zpívat na ulici nesluší.“ ■

FOTO | PETR DORUŽKA

DÍVKA Z IPANEMY NESLA OLYMPIJSKÝ OHEŇ

Olympiáda v Rio měla i hudební kontext. Zahajovací ceremoniál osvěžil vzpomínky na éru brazilské bossa novy, kdy vznikla píseň *Dívka z Ipanemy*, dle statistik druhá nejčastěji nahrávaná skladba po *Yesterday* od Beatles. V době svého vzniku byla *Garota de Ipanema* (jak zní původní název) snad ještě revolučnějším artefaktem než výkřiky rockových rebelů, symbolizovala totiž snové a nedosažitelné prostředí brazilských pláží. Společně ji napsali skladatel Antonio Carlos Jobim a básník Vinícius de Moraes. Každé odpoledne vyseďovali v baru Veloso v módní části Rio de Janeira. Bar pravidelně míjela osmnáctiletá Heloisa Pinto nejen když šla na pláž, ale i do školy, k zubaři či k holiči. Zelenooká dívka později známá jako Heló Pinheiro slavnou píseň inspirovala a stala se hudebním symbolem Brazílie. Letos, v jejich 71 letech, se jí dostalo další pocty – byla vybrána jako jedna z těch, kdo nesou olympijský oheň. Během ceremoniálu na stadionu její postavu ztvárnila supermodelka brazilského původu Gisele Bündchen.

JAK ZNÍ HUDBA, KTERÁ JE NEJDÁL OD MAINSTREAMU?

V době internetu je docela snadné ji najít, zatímco dříve se jména kuriózních kapel šířila prostřednictvím fanzinů a někdy i odkazů na obalech vinylových alb. Historickým příkladem je prvotina Franka Zappy a Mothers Of Invention, uvádějící seznam myšlenkově spřízněných umělců, mezi nimiž je i český avantgardní skladatel Alois Hába. K ještě bizarnějšímu počínu

došlo roku 1979 v Londýně, když se tři hudební excentrici rozhodli založit skupinu Nurse With Wound a natočit album s dadaistickým názvem *Chance Meeting On A Dissecting Table Of A Sewing Machine And An Umbrella* vydané v limitovaném nákladu 500 kusů, jehož obal rovněž obsahoval jména těch, kdo je inspirovali. Velkou část seznamu tvoří umělci mimo anglosaskou sféru, a to nejen kapely tehdy populárního německého kraut rocku, ale skladatelé z Japonska či jazzmani z evropské pevniny. Překvapením jsou hned tři československé kapely, konkrétně Collegium Musicum, The Plastic People Of The Universe a Blue Effect, které jsou tu hned vedle světově respektovaných jmen jako The Residents či King Crimson.

GETATCHEW MEKURIA (1935–2016)

Z Etiopie pochází řada osobností, jejichž hudba je diametrálně odlišná od toho, co se hraje jinde v Africe. Saxofonista Getatchew Mekuria byl označován za etiopskou paralelu Ornette Colemanu či Alberta Aylera. Znalci ale upozorňují, že Mekuria se k freejazzovým postupům dopracoval, aniž by znal americkou scénu, a že se mu to dokonce podařilo dřívě. Jeho inspirací byl válečný pohřb shillela, který v době italské invaze děsil Mussoliniho vojska, protože mobilizoval odpor nejširších vrstev. Od roku 2004 Mekuria pravidelně hrál s holandskou anarcho-punkovou skupinou The Ex: „Byl to on, kdo si nás vybral, když nás slyšel na koncertě. Z naší hudby zřejmě slyšel něco, co mu připomínalo etiopské skupiny, v nichž začínal,“ vzpomíná kytarista Terrie Hessels. V posledních letech se jeho zdraví zhoršovalo a The Ex mu pomohli zorganizovat rozlučkový koncert v Národním divadle v Addis Abebě.

